

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

**Методичні рекомендації для самостійної роботи
здобувачів вищої освіти за навчальною дисципліною
Культура мовлення педагога**

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань В – Культура, мистецтво та гуманітарні науки, А – Освіта

спеціальність В11 – філологія, А4 – середня освіта

освітня програма Англійська мова та література і переклад та друга іноземна мова, Німецька мова та література і переклад та англійська мова, Переклад (іспанська та англійська мов), Французька мова та література і переклад та англійська мова, Переклад (китайська та англійська мови), Середня освіта (англійська мова, друга іноземна мова та зарубіжна література)

спеціалізація

В11.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша англійська, В11.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша німецька, В11.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша іспанська, В11.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша французька, В11.65 Східні мови та літератури (переклад включно), перша китайська, А4.021 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)

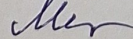
вид дисципліни вибіркова

факультет іноземних мов

Методичні рекомендації схвалено на засіданні кафедри англійської філології та методики викладання іноземної мови

Протокол від "26" серпня 2026 року №1

Завідувач кафедри англійської філології та методики викладання іноземної мови

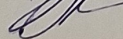

Ірина МОРОЗОВА

Методичні рекомендації погоджено науково-методичною комісією факультету іноземних мов

Протокол від "26" серпня 2026 року №7

Голова науково-методичної комісії факультету іноземних мов

Анна КОТОВА

Харків – 2026

Загальні положення щодо організації самостійної роботи здобувачів

Самостійна робота здобувачів вищої освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних дисциплін і регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна». Університет має забезпечувати для осіб, які навчаються, професійну підготовку на рівні кращих університетів світу, формування необхідних фахових і загальних компетентностей, зокрема: *вміння самостійно навчатися і критично мислити*

Самостійна робота здобувачів освіти кафедри англійської філології та методики викладання іноземної мови за навчальною дисципліною «Культура мовлення педагога» передбачає опрацювання навчального матеріалу, пропонуваного науково-педагогічним працівником у курсі.

Навчальний час, відведений на самостійну роботу, регламентується навчальним планом і складає 58 годин для денної форми навчання та 82 години для заочної форми навчання. Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та рекомендаціями науково-педагогічного працівника.

Контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу, є обов'язковим. Форми контролю визначаються робочою програмою навчальної дисципліни і передбачають виконання контрольних робіт, включених до навчального плану, індивідуальних завдань, тестів, презентацій, проєктів, винесення самостійно засвоєного матеріалу на підсумковий семестровий контроль (разом з матеріалом, що вивчався при проведенні лекційних занять), перехресний контроль здобувачів освіти, причому у кожному випадку не виключено й feedback від викладача, тощо.

Зміст та організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти за навчальною дисципліною «Культура мовлення педагога»

Відповідно до навчального плану, загальний обсяг навчальної дисципліни складає 3 кредити. Обсяг самостійної роботи здобувачів вищої освіти становить 58 годин для денної форми навчання та 82 години для заочної форми навчання.

Розподіл годин для самостійної роботи по темах

Розділ 1	Денна форма	Заочна форма
Тема 1.	4	6
Тема 2.	4	5
Тема 3.	4	6
Тема 4.	4	6
Розділ 2		
Тема 1.	4	5

Тема 2.	4	5
Тема 3.	4	6
Тема 4.	4	5
Тема 5.	4	6
Тема 6.	4	5
Тема 7.	4	5
Розділ 3		
Тема 1.	4	6
Тема 2.	4	6
Тема 3.	2	5
Тема 4.	2	5
Тема 5.	2	-
Усього годин	58	82

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
<u>Розділ 1. Мовленнєва діяльність та її характеристики</u>			
1.	Опрацювання матеріалу за темою 1 «Спілкування та комунікація. Функції та види спілкування. Одиниці спілкування. Невербальні засоби спілкування».	4	6
2.	Опрацювання матеріалу за темою 2 «Мова й мовлення. Культура мовлення. Типологія мовленнєвої культури. Проблема екології мовлення. Поняття літературної мови. Нелітературні форми національної мови».	4	5
3.	Опрацювання матеріалу за темою 3 «Мовленнєва діяльність та її види. Мовлення як реалізація системи мови. Типи мовленнєвої діяльності: говоріння, письмо, аудіювання, читання» .	4	6
4.	Опрацювання матеріалу за темою 4 «Комунікативні риси якісного мовлення: правильність, доступність, точність, чистота, логічність, доцільність, багатство, виразність. Тропи та риторичні фігури».	4	6
<u>Розділ 2. Особливості функціонування усного та писемного різновидів мовлення</u>			
5.	Опрацювання матеріалу за темою 1 «Мовна норма. Типи норм».	4	5
6.	Опрацювання матеріалу за темою 2 «Орфоепічні норми. Лексичні норми. Морфологічні норми. Синтаксичні норми».	4	5
7.	Опрацювання матеріалу за темою 3 «Текст як процес та	4	6

	продукт мовленнєвої діяльності».		
8.	Опрацювання матеріалу за темою 4 «Функціонально-сміслові типи мовлення : опис, оповідання, аргументація».	4	5
9.	Опрацювання матеріалу за темою 5 «Усне і письмове мовлення : форми й особливості».	4	6
10	Опрацювання матеріалу за темою 6 «Функціональні стилі. Розмовний та літературно-художній стилі».	4	5
11	Опрацювання матеріалу за темою 7 «Функціональні стилі. Офіційно-діловий, науковий та публіцистичний стилі».	4	5
<u>Розділ 3. Культура професійного спілкування</u>			
12	Опрацювання матеріалу за темою 1 «Мовна особистість оратора. Оратор та аудиторія. Усний публічний виступ».	4	6
13	Опрацювання матеріалу за темою 2 «Основи етикету. Мовленнєвий етикет».	4	6
14	Підготовка до практичного заняття «Нормативність мовлення як основа професійної культури педагога»: повторення орфоепічних, лексичних та граматичних норм української мови; систематизація типових помилок у мовленні педагога.	2	5
15	Підготовка мініпрезентації науково-педагогічної проблеми	4	5
Разом		58	82

Вимоги до здобувачів вищої освіти

Під час виконання самостійної роботи здобувачі вищої освіти мають навчитися працювати конспектом лекцій; працювати з підручниками та посібниками з теоретичних та практичних аспектів культури мовлення педагога, укладеними вітчизняними та зарубіжними авторами, використовувати інформаційні та комунікаційні технології, розвивати креативність та незалежність мислення.

Форми контролю та критерії оцінювання

Завдання, винесені на самостійну роботу здобувачів вищої освіти, включені в тестові завдання для оцінювання роботи у семестрі та на семестровому заліку, а також в завдання до практичних занять. Відповідні критерії оцінювання наведено в Робочій програмі навчальної дисципліни.

Рекомендоване методичне забезпечення **Основна література**

1. Бабич Н. Д. Культура фахового мовлення. Львів: Світ, 2006. 450 с.

2. Микитюк О.Р. Культура мовлення: особливості, завдання, цікавинки: Навч. посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 236 с.
3. Пономарів О.Д. Культура слова. Мовностилістичні поради: Навч. посіб. для студ. гуманітар. спец. вищ. навч закл. К.: Либідь, 2001. 240 с.
4. Семенов О. М. Культура наукової української мови: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2012. 216 с.
5. Степанчук Л. С. Мовний етикет педагога. *Педагогічна майстерня: науково-методичний журнал*. 2015. № 3. С. 8-10.

Допоміжна література

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. К: ВЦ «Академія», 2004. 342 с.
2. Климова К.Я. Основи культури і техніки мовлення: Навч. посіб. К.: Ліра, 2007. 240 с.
3. Морозова І.І., Вакуленко А.І. Стратегії і тактики британського парентального дискурсу: історична перспектива. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Сер. «Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов»*. 2023. Вип. 97. С. 22–29.
4. Морозова І.І., Афанасьєва Ю.О. Конструювання дискурсивної особистості президента США в інавгураційних промовах. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка*. 2024. № 75 (2). С 171-176.
5. Пасинок В.Г. Основи культури мовлення: Навч. посіб. К.: Вид-во “Центр учбової літератури”, 2012. 184 с..
6. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: Навч. посіб. К.: Знання, 2006. 291с.
7. Шевченко І.С., Морозова І.І., Селятіна М.І. Риторика сучасних тронних промов британських монархів. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Сер. «Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов»*. 2026. Вип. 103. С. 78–83
<https://doi.org/10.26565/2786-5312-2026-103-09>

11. Інформаційні ресурси

1. <http://www.inmo.org.ua/sum.html>
2. <http://www.mova.info/>
3. <https://www.pravopys.net/>